

RUSYA'NIN DEĞİŞEN NÜKLEER DOKTRİNİ VE RUSYA-UKRAYNA SAVAŞINDA YENİ DÖNEM

MEHMET AKİF TEKE

SETA | ANALİZ

KASIM 2024 · SAYI 432

RUSYA'NIN DEĞİŞEN NÜKLEER DOKTRİNİ VE RUSYA-UKRAYNA SAVAŞINDA YENİ DÖNEM

MEHMET AKİF TEKE

COPYRIGHT © 2024

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik [fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.] yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-6583-77-1

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY

berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM

Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
RUSYA'NIN NÜKLEER DOKTRİNİNDEKİ DEĞİŞİM	9
RUS NÜKLEER DOKTRİNİNDEKİ DEĞİŞİMİN POTANSİYEL SONUÇLARI	14
SONUÇ	17

MEHMET AKİF TEKE

St. Petersburg Devlet Üniversitesi (Rusya) Uluslararası İlişkiler Fakültesi'nden mezun olmuş, yüksek lisans eğitimini Moskova Devlet Uluslararası İlişkileri Enstitüsü'nde (MGIMO) siyaset bilimi üzerine tamamlamıştır.

ÖZET

Bu analizde Rusya'nın yenilenen doktrininin getirdiği değişiklikler, nükleer savaş senaryoları ve bu değişikliklerle birlikte nükleer silah kullanım riskinin artıp artmadığı ele alınmaktadır.

Bu analizde Rusya-Ukrayna savaşının gidişatı ve Moskova yönetiminin yenilenen nükleer doktrini önceki doktrinlerle karşılaştırılarak ele alınmaktadır. Savaş yalnızca bölgesel bir çatışma olarak kalmamış, küresel güvenlik dengelerini de derinden etkilemiştir. 2022'de başlayan işgal Batı'nın Moskova'ya karşı kapsamlı yaptırımlarıyla karşılanmış ve bu durum Rusya'nın ekonomik gücünü zayıflatmayı hedeflemiştir. Ancak iki yılı aşkın süredir devam eden savaşta, taraflar arasında sonuç alınamayan bir denge hali oluşmuş ve bu da savaşı daha karmaşık bir noktaya taşımıştır.

Bu bağlamda Rusya'nın nükleer doktrini önemli bir gündem maddesi olmuştur. 2024'te güncellenen doktrin, nükleer silah kullanımına ilişkin gerekçeleri genişletmiş ve Belarus gibi müttefiklerin savunulmasını da kapsamına almıştır. Doktrin, nükleer silahları esasen bir caydırıcılık aracı olarak tanımlasa da balistik füze saldırıları veya Rusya'nın varlığına yönelik tehditlerde nükleer silah kullanımını gündeme getirebileceğini belirtmiştir. Yeni doktrin özellikle ABD ve NATO ile olan gerilimin ışığında değerlendirilmelidir. ABD'nin Ukrayna'ya uzun menzilli füzeler sağlaması ve NATO'nun nükleer kapasitesini artırmayı planladığını açıklaması, Rusya tarafından ciddi tehditler olarak algılanmıştır.

Uluslararası düzeyde Rusya'nın nükleer bir saldırı gerçekleştirmesi durumunda bunun yalnızca savaş alanında değil diplomatik ve stratejik ilişkilerde de ciddi etkileri olacağı öngörülmektedir. Böyle bir hamle Rusya'nın küresel itibarını zedeleyebilir ve stratejik izolasyonunu artırabilir. Ancak mevcut şartlarda Rusya'nın nükleer silahları kullanma ihtimalinin düşük olduğu, bu silahların daha çok caydırıcılık amacıyla değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Yenilenen doktrin Rusya'nın nükleer stratejisini daha geniş bir çerçeveye oturturken uluslararası güvenlik dengelerini de yeniden şekillendirmiştir. Nükleer silahların kullanımı olasılığı her ne kadar düşük görülse de bu doktrindeki değişiklikler küresel güvenlik açısından önemli riskler taşımaktadır.

GİRİŞ

Rusya-Ukrayna savaşı son yıllarda meydana gelen ve uluslararası ilişkiler sistemini derinden etkileyen en önemli olaylardan birisi olmuştur. Bu savaş bölgesel bir çatışma olmanın ötesinde küresel güvenlik dinamiklerini ve devletler arası ilişkileri yeniden şekillendiren bir etki meydana getirmiştir. Rusya'nın 24 Şubat 2022'de Ukrayna'yı geniş çaplı işgale başlamasından bu yana başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa Birliği (AB) ülkeleri Rusya'ya karşı sert yaptırımlar uygulamaya başlamıştır. ABD ve AB'nin yanı sıra İngiltere, Avustralya, Kanada ve Japonya gibi ülkeler de Rusya'ya on binden fazla yaptırım uygulama kararı almıştır. Yine bu sürecin parçası olarak yaptırımların ana hedefi Rusya'nın finansal gücü olmuş ve toplam rezervlerinin yaklaşık yarısı olduğu tahmin edilen 350 milyar dolar değerindeki Rus döviz rezervleri dondurulmuştur. Rusya bu sebeple işgale başladığı ilk günden itibaren sadece cephede Ukrayna birlikleriyle de-

ğil aynı zamanda bu yaptırımlarla da mücadele etmek zorunda kalmıştır.

İki yılı aşkın süredir devam eden savaşta her iki tarafın da yer yer cephede moral üstünlüğü elde ettiği zamanlar olmuştur. Geline süreçte savaşın uzaması beraberinde her iki ülkenin de hızlı sonuç alma isteğini artırmaktadır. 6 Ağustos 2024'te başlayan Kursk taarruzu ile Ukrayna ilk kez Rusya'nın iç kesimlerine doğru önemli bir karşı saldırıya başlamıştır. Bu saldırı sonucunda Kursk oblastına bağlı bazı sivil yerleşimler Ukrayna tarafından işgal edilerek Rus askerler esir alınmıştır. Devamında Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski 13 Eylül'de 20. Yalta Avrupa Stratejisi Toplantısı'nın açılış konuşmasında Rusya ile devam eden savaşın sona ermesi ve Moskova'nın barışa zorlanması için Batı ülkelerinin ürettiği uzun menzilli silahların kullanılmasına yönelik kısıtlamaların kaldırılması gerektiğini söylemiştir.¹ Bu konu hakkında Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreter Sözcüsü Stephane Dujarric yaptığı açıklamada "Nükleer silahlar konusunda artan söylemin endişe verici olduğunu düşünüyorum" demiştir.² Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin bu gelişmelere cevap olarak 25 Eylül 2024'teki açıklamasında Rusya'nın nükleer silah kullanımı hususunda değişikliğe gideceğini duyurmuştur. Bu açıklamayla Moskova nükleer silahların kullanım gerekçeleri senaryolarını önemli ölçüde genişletme kararı almıştır. ABD Başkanı Joe Biden 17 Kasım'da Amerikan yapımı Ordu Taktik Füze Sistemlerinin (ATACMS) Rus topraklarına yönelik kullanımına izin vermiştir. Biden'in kararının ardından Moskova yönetimi nükleer caydırıcılık konseptini güncellediğini duyurmuştur. İlgili doktrin Putin tara-

1 Davit Kachkachishvili, "Ukrayna: Rusya'yı Barışa Zorlamak için Uzun Menzilli Silahları Kullanmaya İhtiyacımız Var", Anadolu Ajansı, 13 Eylül 2024.

2 İslam Doğru, "BM: Rusya ile Ukrayna Arasındaki Nükleer Savaş Söylemleri Endişe Verici", Anadolu Ajansı, 13 Eylül 2024.

findan imzalandıktan sonra 19 Kasım 2024'te kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Bu analizde Rusya'nın yenilenen doktrininin getirdiği değişiklikler, nükleer savaş senaryoları ve bu değişikliklerle birlikte nükleer silah kullanım riskinin artıp artmadığı ele alınmaktadır. Ayrıca Rusya Federasyonu tarafından yayımlanan stratejik belgeler olarak kabul edilen ve devlet başkanı tarafından onaylanan 1993, 2000, 2010 ve 2014 tarihli Rusya Federasyonu askeri doktrinleri (Военная Доктрина Российской Федерации) ile 2020 ve 2024 tarihli "Nükleer Caydırıcılık Alanında Rusya Federasyonu Devlet Politikasının Temelleri Hakkında" (Об Основах государственной политики Российской Федерации в области ядерного сдерживания) kararnamele de bu çalışmada irdelenmektedir.

RUSYA'NIN NÜKLEER DOKTRİNİNDEKİ DEĞİŞİM

Rusya Federasyonu tarafından bugüne kadar dört askeri doktrin yayımlanmıştır. İlk doktrin 2 Kasım 1993'te, ikincisi 21 Nisan 2000'de, üçüncüsü 5 Şubat 2010'da ve dördüncüsü de 26 Aralık 2014'te kabul edilerek imzalandıkları gün itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Ayrıca 2 Haziran 2020'de Rusya Devlet Başkanı Putin, ülkesinin nükleer alandaki yasal çerçevesini belirleyen ve gizlilik ibaresi olmadan yayımlanan "Nükleer Caydırıcılık Alanında Rusya Federasyonu Devlet Politikasının Temelleri Hakkında" isimli kararnameyi imzalamıştır. Bu kararname mevcut durumun gereklilikleri göz önüne alınarak 19 Kasım 2024'te güncellenmiştir. Rusya Federasyonu nükleer doktrini uzun yıllar savaş konseptinin bir parçası olarak ele alınmış ancak ilki 2020'de yayımlanan "Nükleer Caydırıcılık Alanında Rusya Federasyonu Devlet Politikasının Temelleri Hakkında" kararnameyle ayrıca stratejik bir

doktrin haline gelmiştir. Bu belge aynı zamanda Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri tarafından nükleer silahların kullanım prosedürünü ve görevlerini tanımlayan bir doktrin olma özelliğine de sahiptir.

SSCB'nin nükleer doktrini uzun bir süre boyunca Amerikan nükleer stratejisini takip etmiştir.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde (SSCB) "nükleer caydırıcılık" kavramı (burjuva kavramı olarak eleştirilmiş) resmi olarak kullanılmamıştır.³ Bu sebeple SSCB'nin 1987 tarihli "Varşova Paktı'na Katılan Devletlerin Askeri Doktrini Üzerine" belgesi dışında kamuya açık bir nükleer doktrini olmamıştır.⁴ Bahsi geçen belge ise aralarında Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov'un da bulunduğu blok üyesi devletlerin liderleri tarafından imzalanmıştır. Bu belge nükleer silah kullanımının ancak savunma amaçlı olduğunu ve nükleer savaşın siyasi hedeflere ulaşmanın bir aracı olamayacağını tüm dünyaya ilan etmiştir. Ancak SSCB/Rusya ve ABD arasındaki karşılıklı nükleer caydırıcılık kavramı on yıllar boyunca devam etmiş ve bugün de sürmektedir. SSCB'nin nükleer doktrini uzun bir süre boyunca Amerikan nükleer stratejisini takip etmiştir. Sovyetlerin nükleer silahlanmaya bağlı olarak gelişen stratejisinin evriminde şu üç aşama ön plana çıkmaktadır:

- İlk evre (1945-1960'ların başı) kitlesel nükleer misilleme stratejisi dönemidir. Bu dönemde ABD tarafına karşılık vermek için nükleer silahlanma yarışına girilmiştir.

³ Aleksey Fenenko, "Асимметричная Модель Ядерного Сдерживания", *ИММО Journal*, Sayı: 3, (2021), s. 18.

⁴ "Военная Доктрина Варшавского Договора", *nasledie*, 1 Ağustos 2000, http://old.nasledie.ru/voenpol/14_4/article.php?art=24, (Erişim tarihi: 15 Ekim 2024).

- İkinci evre (1960'ların başı-1980'lerin başı) karşılık stratejisi ve nükleer caydırıcılık da dahil olmak üzere nükleer savaşa en çok yaklaşılan dönemdir. Bu dönemde Küba Füze Krizi ve 1983 Sovyet Nükleer Yanlış Alarm Olayı yaşanmıştır.
- Üçüncü evre (1980'lerin sonlarından itibaren) nükleer politikayı dönüştürme girişimlerinin olduğu dönemdir. Bu dönem ABD ve SSCB'nin 1985'te START görüşmeleriyle başlamış ve Temmuz 1991'de kapsamlı stratejik nükleer silah azaltma anlaşmasının imzalanmasıyla sonuçlanmıştır.

2 Kasım 1993'te Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin ilk askeri doktrini içeren kararnameyi imzalamış ancak bu metin gizli tutularak yayımlanmamıştır.⁵ 21 Nisan 2000'de Putin, Rusya Federasyonu'nun halka açık ilk askeri doktrinini onaylamıştır. Bu doktrinde Rusya'nın kendisine ve/veya müttefiklerine karşı kitle imha silahlarının kullanılmasına yanıt olarak veya ulusal güvenlik açısından kritik durumlarda büyük ölçekli saldırılara karşılık verme amacıyla nükleer saldırı düzenleme hakkını saklı tuttuğu belirtilmektedir.⁶ 5 Şubat 2010'da Devlet Başkanı Dmitri Medvedev yeni askeri doktrini onaylamıştır. Bu doktrinde Rusya Federasyonu'na karşı kitle imha silahlarının kullanıldığı bir saldırı veya devletin varlığının tehdit altında olduğu durumlarda nükleer silahların kullanılabileceğine dair paragraf tekrar yer almıştır. Ayrıca bu doktrinde NATO'dan ilk kez tehdit olarak bahsedilmiştir.⁷ Askeri doktrin Putin tarafından en

son 2014'te güncellenmiş ancak nükleer silahların kullanımına ilişkin maddeler değiştirilmemiştir. Putin ayrıca 2 Haziran 2020'de "Nükleer Caydırıcılık Alanında Rusya Federasyonu Devlet Politikasının Temelleri Hakkında" bir kararname imzalamıştır.⁸ Belgede Rusya'nın stratejik nükleer güçlerini kullanması için iki madde daha eklenmiştir. Bunlar balistik füzelerle saldırıya uğramak ve Rus nükleer güçlerinin etkisini bozacak kritik öneme sahip tesislerin hedef alınması olarak duyurulmuştur.

2 Haziran 2020'de imzalanan Nükleer Caydırıcılık Alanında Rusya Federasyonu Devlet Politikasının Temelleri Hakkında kararname, Rusya'nın nükleer silahları sadece caydırıcılık aracı olarak gördüğünü, kullanımının aşırı ve zorunlu bir önlem olduğunu vurgulamaktadır. Nükleer caydırıcılığın uygulanacağı başlıca askeri tehlikeler ve tehditler de şöyle sıralanmaktadır:

- Rusya Federasyonu ve/veya müttefiklerinin topraklarına balistik füzelerin fırlatıldığına dair güvenilir bilgilerin alınması
- Rusya Federasyonu ve/veya müttefiklerinin topraklarında düşman tarafından nükleer silah veya diğer kitle imha silahlarının kullanılması
- Rusya Federasyonu'nun kritik devlet tesislerine, askeri tesislerine saldırılması veya bu tesislerin hareket imkanlarını hedef alan saldırılar olması
- Devletin varlığını tehlikeye düşürecek konvansiyonel saldırılar yapılması

Nükleer caydırıcılık, Rus Silahlı Kuvvetleri bünyesinde nükleer silahların kullanımı yoluyla potansiyel düşmanlara zarar verebilmek, savaşa hazır kuvvetlerin ve araçların mevcudiyetinin yanı sıra bu silahları kullanmaya hazır ve kararlı

5 "Указ Президента Российской Федерации от 02.11.1993 г. № 1883", Президент России, 2 Kasım 1993, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/4747/print>, (Erişim tarihi: 15 Ekim 2024).

6 "Указ Президента Российской Федерации от 21.04.2000 г. № 706", Президент России, 21 Nisan 2000, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/15386>, (Erişim tarihi: 15 Ekim 2024).

7 "Указ Президента Российской Федерации от 05.02.2010 г. № 146", Президент России, 5 Şubat 2010, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/30593>, (Erişim tarihi: 15 Ekim 2024).

8 "Указ Президента Российской Федерации от 02.06.2020 г. № 355", Президент России, 2 Haziran 2020, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/45562>, (Erişim tarihi: 15 Ekim 2024).

olunmasıyla sağlanmaktadır. Rusya'nın nükleer caydırıcı güçleri kara, deniz ve hava tabanlı nükleer güçleri içermektedir.

25 Mart 2023'te Putin, ABD'nin müttefiklerinin topraklarında yaptığı gibi, Rusya'nın da Belarus'un talebi üzerine taktik nükleer silahlarını (TNW) bu ülkede konuşlandıracağını açıklamıştır.⁹ Bu süreçle birlikte Moskova yönetimi İskender füze sistemlerini Minsk yönetimine teslim etmiş ve Belarus Hava Kuvvetleri uçaklarının nükleer savaş başlıkları için yeniden donatılmasına yardımcı olmuştur. Belaruslu pilotlar bu sürede Rusya'da eğitim görmüş ve Nisan 2024 sonunda Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko, Rusya'nın Belarus'a birkaç düzine nükleer savaş başlığı yerleştirdiğini açıklamıştır.¹⁰ Önceki doktrinlerde hiçbir ülke adı zikredilmemişken Kasım 2024'te yenilenen doktrinde ilk kez Birlik Devletinin bir üyesi olarak Belarus'un adı geçmiştir. Yeni doktrinle birlikte Belarus'a yönelik herhangi bir saldırı Rusya'ya yönelik bir saldırı olarak görülmekte ve bunun da nükleer bir yanıtı olacağı belirtilmektedir.

Mayıs 2024'te Rusya Dışişleri Bakanlığı, Amerikan yapımı F-16 uçaklarının –tam olarak hangi modifikasyonla teslim edileceklerine bakılmaksızın– Ukrayna'ya teslim edilmesinin Moskova'nın bu uçakları nükleer silah taşıyıcısı olarak algılamasına yol açacağını, ABD ve NATO'nun bu hamlesini maksatlı bir provokasyon olarak değerlendireceğini belirtmiştir.¹¹

9 "Putin Nükleer Silahları Belarus'a Taşımak için İlk Adımı Attı", Ok-sijen, 25 Mart 2024, <https://gazeteoksijen.com/dunya/putin-nukleer-silahlari-belarus-a-tasimak-icin-ilk-adimi-atti-173922>, (Erişim tarihi: 15 Ekim 2024).

10 Олег Павлюк, "Лукашенко: Применение ядерного оружия – наше с Путиным дело", Европейская правда, 24 Nisan 2024

11 "Заявление МИД России в связи с проведением Вооружёнными Силами Российской Федерации учений по отработке навыков применения нестратегического ядерного оружия", МИД РФ, 6 Mayıs 2024, https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/1948486/#sel=2:1:49C,2:19:9xf, (Erişim tarihi: 17 Ekim 2024).

Haziran 2024'te NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, İttifakın sahip olduğu nükleer silah sayısını artırmayı düşündüğünü söylemiş ve bu konuda istişarelerin sürdüğünü belirtmiştir.¹² Stoltenberg'in açıklamalarının ardından yeni bir silahlanma yarışının başlayabileceğine yönelik endişenin arttığı söylenebilir.

Yeni doktrinle birlikte Belarus'a yönelik herhangi bir saldırı Rusya'ya yönelik bir saldırı olarak görülmekte ve bunun da nükleer bir yanıtı olacağı belirtilmektedir.

1 Eylül 2024'te Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Sergey Ryabkov son çatışmalar ve "özel askeri operasyon" ile bağlantılı şekilde Batı'nın eylemlerinin analizine dayanarak Rusya'nın nükleer doktrinini değiştireceğini söylemiştir.¹³ Putin'in 25 Eylül'deki açıklamasıyla ise Rusya nükleer doktrininde değişikliğe gideceğini kesin olarak duyurmuştur.¹⁴ Moskova bu değişikliklerle beraber nükleer silahların kullanım gerekçeleri listesini de genişletmiştir. Putin'in açıklamasında ayrıca şu iki duruma dikkat çekilerek bu durumlarda da Rusya'nın taktik nükleer silah kullanabileceği belirtilmiştir:

- Nükleer silahları olmayan herhangi bir devlet tarafından, nükleer bir devletin katılımı veya desteğiyle Rusya'ya karşı gerçekleştirilen bir saldırının, Rusya Federasyonu'na yönelik ortak bir saldırı olarak değerlendirilmesi tavsiye edilmiştir. Bu durumda Rusya söz konusu ortak saldırıyı bertaraf etmek

12 "NATO in Talks to Put Nuclear Weapons on Standby, Boss Tells UK's Telegraph", Reuters, 17 Haziran 2024.

13 "Рябков: РФ изменит ядерную доктрину на основе анализа действий Запада в связи с СВО", ТАСС, 1 Eylül 2024.

14 Pjotr Sauer, "Vladimir Putin Warns West He will Consider Using Nuclear Weapons", *The Guardian*, 25 Eylül 2024.

amacıyla nükleer silah kullanma hakkını saklı tutmaktadır.

- Hava-uzay saldırı araçlarının Rusya'ya karşı kullanılması durumunda, bu araçların Rusya sınırını geçtiğine dair güvenilir bir bilgi edinilmesi halinde, nükleer silahların kullanılması olasılığı değerlendirilebilecektir. Burada “hava-uzay saldırı araçları” ifadesi stratejik ve taktik uçaklar, seyir füzeleri, insansız hava araçları, hipersonik füzeler ve diğer hava araçlarını kapsamaktadır.

Yenilenen belgede “devletin varlığına yönelik tehditler” ifadesinin “egemenlik ve toprak bütünlüğüne yönelik tehditler” olarak değiştirilmesi dikkat çeken bir husustur.

Rusya'nın 19 Kasım 2024'te güncellenen nükleer doktrini yine “Nükleer Caydırıcılık Alanında Rusya Federasyonu Devlet Politikasının Temelleri Hakkında” başlıklı bir kararnameyle belirlenmiştir. Belgede nükleer silahların Rusya'nın egemenliğini korumak için son çare olarak kullanılacağı vurgulanmıştır. Bu belgenin ortaya çıkmasının gerekçesi yeni askeri tehditler ve riskler doğrultusunda kitlesel imha silahlarının kullanımına ilişkin kriterlerin gözden geçirilmesi olarak açıklanmıştır. Kararnamede potansiyel düşmanların, Rusya Federasyonu ve/veya müttefiklerine yönelik bir saldırısı durumunda misillemenin kaçınılmaz olduğunun anlaşılması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Kararname dört bölüm ve yirmi altı maddeden oluşmaktadır:

- İlk bölümde genel hükümler, caydırıcılığın temel kavramları, amaçları ve hedefleri açıklamıştır.

- İkinci bölümde nükleer caydırıcılığın içeriği ele alınmıştır. Bu bölümde Rusya'ya nükleer caydırıcılık için güç kullanmaya hangi durumlarda nelerin imkan vereceği belirtilmiştir.
- Üçüncü bölümde nükleer silah kullanımına geçiş koşulları ele alınmıştır.
- Dördüncü bölümde ise “Federal Hükümetin Görevleri ve İşlevleri” başlığı altında nükleer caydırıcılıkla ilgili tüm devlet kuruluşlarının listesi ve yetkileri yer almıştır.

Yeni doktrin incelendiğinde içerdiği birçok maddenin 2020 tarihli nükleer caydırıcılık doktrininde de yer aldığı görülmektedir. Ayrıca doktrin Belarus'un bir Birlik Devleti üyesi olarak savunulmasına özel bir önem atfetmektedir. Bu bağlamda Belarus'a yönelik herhangi bir saldırı Rusya'ya yönelik bir saldırı olarak değerlendirilmektedir.

2024 konseptiyle Rusya'nın nükleer silahlarla müttefiklerini koruyacağı ile ilgili kısımda (madde 18 ve 19g) Belarus'un adı Birlik Devlet'in bir parçası olarak ilk kez nükleer caydırıcılık belgesinde geçmektedir.¹⁵ Doktrinde ayrıca 10 ve 11. maddelerde Putin'in Eylül'deki açıklamalarında da vurgulanan bir konuya yer verilmiştir: Nükleer silaha sahip olmayan devletler tarafından gerçekleştirilen ancak nükleer silaha sahip bir ülke tarafından desteklenen saldırılar, Rusya'ya karşı ortak bir saldırı olarak değerlendirilecektir.

Yenilenen belgede “devletin varlığına yönelik tehditler” ifadesinin “egemenlik ve toprak bütünlüğüne yönelik tehditler” olarak değiştirilmesi dikkat çeken bir diğer husustur. Doktrini özetlemek gerekirse Eylül'de Putin ve diğer Rus bürokratlar tarafından dile getirilen önemli konular

15 “Указ Президента Российской Федерации от 19.11.2024 г. № 991”, Президент России, 19 Kasım 2024, <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/KrzVeeTCkT05CCvgIoY03xuvldkVslkx.pdf>, (Erişim tarihi: 20 Kasım 2024).

belgeye yansıtılmıştır. Örneğin Rus topraklarını izole etmeye, ulaşımı ve iletişimi engellemeye yönelik eylemler (madde 15j) ile nükleer enerji santrallerine yönelik olası saldırılar (madde 15z) daha önce dile getirilen ve yeni doktrinde yer bulan hususlar arasında yer almıştır.

Nükleer silahları uzaya yerleştirmeye yönelik Rusya'nın niyetiyle ilgili daha önce çeşitli haberler gündeme gelmişti.¹⁶ Bu iddialar nedeniyle duyulan endişelere rağmen yenilenen doktrine göre Rusya'ya ait nükleer caydırıcı güçler yalnızca kara, deniz ve hava tabanlı sistemlerle sınırlı olarak ele alınmıştır (madde 17).

Nükleer silahların daha önce olduğu gibi bir caydırıcılık aracı olarak kullanıldığı ve nükleer tehdidi azaltmanın yanı sıra her türlü askeri çatışmanın önlenmesi gerektiği vurgulanmıştır (madde 5). Metinde ayrıca nükleer caydırıcılığın sürekliliğine ilişkin madde de korunmuş ve bu caydırıcılığın yalnızca nükleer silahların kullanılmasından önce geçerli olacağı belirtilmiştir (madde 14). Bu maddeye göre eğer caydırıcılık yoluyla barış yeniden tesis edilemezse Rusya nükleer silahları kullanma hakkını saklı tutmaktadır.

Balistik füzelerle ilgili ifadenin (madde 19a) net kullanılmadığını ayrıca not etmeliyiz. Bu maddeye göre denizaltıdan fırlatılan balistik füzeler (SLBM), kıtalar arası balistik füzeler (ICBM) ve orta menzilli balistik füzelere (MRBM) atıfta bulunulmuştur. Biden'ın açıklamalarının ardından ATACMS füzelerinin etrafında tartışmalar yapılmakta ancak bu konuda yenilenen doktrinde bir netlik olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Doktrinde bu maddelere ek olarak askeri-politik ve stratejik durumdaki değişikliklere bağlı olarak Rusya Federasyonu'na yönelik askeri teh-

ditlere dönüşebilecek ve etkisiz hale getirilmesi için nükleer caydırıcılığın uygulanacağı askeri tehditlerin bir listesi de yer almaktadır:

- Rusya'ya karşı anti-füze ve anti-uydu savunma sistemlerinin konuşlandırılması
- Rusya'nın sınırlarına yakın bölgelerde askeri güç yığılması
- Nükleer silah sahibi olmayan devletlerin topraklarına nükleer silahların konuşlandırılması
- Askeri altyapılarını Rusya Federasyonu sınırlarına yaklaştırarak yeni koalisyonların ve eski askeri blokların oluşturulması ve genişletilmesi

Kremlin Sözcüsü Dmitry Peskov yeni nükleer doktrin metninin hem Rusya'da hem de dünyada derinlemesine analize tabi tutulması gerektiğini söylemiştir. Ayrıca Rusya'nın kitlesel imha silahlarını her zaman caydırıcılık aracı olarak gördüğünü ve bunların kullanımını aşırı ve zorunlu bir önlem olarak değerlendirdiğini sözlerine eklemiştir. Açıklamada doktrin güncellenmesinin Rusya'nın temel ilkelerinin mevcut durumla uyumlu hale getirilmesi için gerekli olduğu değerlendirilmesine de yer verilmiştir.¹⁷

Rusya Güvenlik Konseyi Başkan Yardımcısı Dmitri Medvedev ise Putin'in kararnamesini üçüncü dünya savaşıyla ilgili sözlerle yorumlamıştır. Daha önce Biden'ın Ukrayna'ya uzun menzilli silahlarla Rusya'nın derinliklerine saldırma yetkisi verdiğini hatırlatan Medvedev bunun ciddi sonuçları olabileceğini ve NATO füzelerinin bu şekilde kullanılmasının Rusya Federasyonu'na yönelik bir saldırı olarak nitelendirilebileceğini kaydetmiştir.¹⁸

16 Katie Bo Lillis, Jim Sciutto, Kristin Fisher ve Natasha Bertrand, "Russia Attempting to Develop Nuclear Space Weapon to Destroy Satellites with Massive Energy Wave, Sources Familiar with Intel Say", CNN, 17 Şubat 2024.

17 Сакина Нуриева, "В Кремле призвали страны тщательно изучить текст новой ядерной доктрины России", Газете.ру, 19 Ekim 2024.

18 "Медведев анонсировал Третью мировую войну из-за новой доктрины Путина и решения Байдена по ракетам", *The Moscow Times*, 19 Kasım 2024.

RUS NÜKLEER DOKTRİNİNDEKİ DEĞİŞİMİN POTANSİYEL SONUÇLARI

Rusya'da 1993'ten bu yana yayımlanan askeri doktrinlerde ülkenin kendisine ve müttefiklerine karşı kitle imha silahları kullanılması durumunda nükleer silah kullanma hakkını saklı tuttuğu belirtilmektedir. Ayrıca 2010 ve 2014 askeri doktrinlerinde devletin varlığının tehdit altında olduğu bir konvansiyonel silah saldırısı durumunda Rusya'nın nükleer silah kullanma hakkını saklı tuttuğu da vurgulanmaktadır. Bu temel ilke 2020 ve 2024 tarihli Nükleer Caydırıcılık Alanında Rusya Federasyonu Devlet Politikasının Temelleri Hakkında kararnamelerinde de yer almıştır. İncelenen tüm stratejik belgelerde görüldüğü üzere nükleer silah kullanma kararı Rusya Federasyonu devlet başkanı tarafından alınarak Rusya Silahlı Kuvvetleri tarafından icra edilmektedir.

Rus nükleer doktrinindeki değişimi daha isabetli bir şekilde anlayabilmek için mevcut durumu sadece değişen doktrin üzerinden değil Moskova-Washington ilişkileri çerçevesinde de yeniden değerlendirmek gereklidir. Her ne kadar şu an savaş Rusya ile Ukrayna arasında devam etse de olası bir nükleer çatışma yalnızca Amerikan hükümetinin alacağı kararlarla şekillenebilir. ABD başkanlık seçimini Donald Trump'ın kazanmasının ardından kamuoyunda Rusya-Ukrayna savaşının sona ereceği yönünde bir genel izlenim oluşmuştur. Bu görüşün şekillenmesinin nedeni Trump'ın zafer konuşmasında bu konuya değinerek "Ben bir savaş başlatmayacağım, savaşları sona erdireceğim" ifadesini kullanmasıdır.¹⁹ Trump'ın en çarpıcı seçim vaatlerinden biri de bu savaşı yirmi dört saatte sonlandıracağı iddiasıdır. Bu iddianın gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini

tahmin etmek güçtür ancak eğer savaş yirmi dört saatte sona erecekse Ukrayna'nın ateşkes anlaşmasında kazanan taraf olup olmayacağı önemli bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Biden yönetiminin görevden ayrılmadan önce Trump'a Ukrayna'da çözülmesi daha zor bir miras bıraktığı söylenebilir.

Rusya cephesi Trump'ın seçim zaferini itidalle karşılamıştır. Seçimle ilgili soruları cevaplandıran Kremlin Sözcüsü Peskov, Putin'in Trump'ı tebrik etmek için aramayacağını da ayrıca belirtmiştir.²⁰ Ancak Valdai Kulübü toplantısında değerlendirmelerde bulunan Putin açık oturumdaki konuşmasında ABD seçim sonuçlarını değerlendirirken Trump'ı tebrik etmiştir. Kremlin'den yapılan ilk açıklamada ABD'nin "dost olmayan ülkeler" grubunda yer aldığı bir kez daha hatırlatılmış ve yine aynı sebepten ötürü Trump'ın yemin töreninde bir Rus yetkilinin bulunması beklenmemektedir. Kremlin tarafından günümüz Rus-Amerikan ilişkileri olabilecek en kötü seviyede görülmektedir. Bu sene Rusya merkezli çeşitli düşünce kuruluşları da iki ülke ilişkilerine dair yayımladıkları raporlarda ikili ilişkilerin Küba krizinden beri en kötü seviyede olduğu iddiası üzerinde durmuştur. Kremlin zaten çok kötü olan ilişkilerin Trump döneminde daha da kötüleşeceğini düşünmemektedir.

Biden yönetiminin son aldığı kararlar göz önüne alındığında Rusya-Ukrayna savaşı nükleer bir çatışmaya dönüşme riski taşıyan bir kriz olarak görülebilir. Ancak hiç şüphesiz nükleer silahların kullanıldığı bir çatışmanın tüm taraflar için felaketle sonuçlanma ihtimaline sahip olduğu üzerinde durulması gereken bir gerçektir. Nükleer bir çatışmanın getireceği yıkım düşünüldüğünde tarafların bu yolu kullanma ihtimali düşük bir olasılık olarak değerlendirilebilir.

¹⁹ "Donald Trump's Victory Speech in Full: Transcript", *Newsweek*, 21 Kasım 2024.

²⁰ Анастасия Морозова, "Песков прокомментировал вероятную победу Трампа на выборах в США", *Forbes*, 6 Kasım 2024.

Mevcut uluslararası ilişkiler ve konjonktürel faktörler göz önüne alındığında Rusya için nükleer silah kullanma gibi bir adım atmanın potansiyel faydalardan çok daha fazla zarar doğuracağı değerlendirilebilir. Trump'ın Amerikan seçimini kazanması Rusya'nın en azından ABD ile diyalog kurabilmesine olanak sağlayabilir. Bu konu hakkında değerlendirmelerde bulunan Rusya'nın Cenevre'deki BM Büyükelçisi Gennady Gatilov da Trump'ın seçilmesinin Washington'ın Moskova'yı kontrol altına alma amacına rağmen iki başkent arasında yeni bir diyalog olasılığı ortaya çıkardığını belirtmiştir.²¹ Biden yönetiminin ATACMS füzelerinin Ukrayna tarafından kullanılması kararına Moskova yönetimi yine aynı sertlikte cevap vermiş ve Rusya-Ukrayna savaşında ilk kez balistik füze kullanılmıştır. Eğer karşılıklı saldırılar balistik füzelerle devam ederse Rusya, Ukrayna için stratejik olarak görülen altyapı tesisleri veya çeşitli askeri noktaları hedef olarak seçebilir. Hatta Kiev'deki çeşitli sembolik mekanlar bile saldırıya uğrayabilir ancak nükleer herhangi bir silahın şu aşamada Ukrayna'ya karşı kullanılması ihtimali söz konusu değildir. Rusya cephedeki durumu da göz önünde bulundurarak eğer nükleer bir yönetime başvuracaksa bile buna muhtemelen Trump döneminde izlenecek politikalara bağlı olarak karar verecektir.

ATACMS füzeleri Ukrayna sınır bölgesine konuşlandırıldığında bile maksimum 300 kilometre menzille kuzeydoğuda Kaluga ve Lipetsk'e, güneyde ise Krasnodar'a kadar ulaşabilir. Bu mesafelere bahsi geçen balistik füzeler olmadan da Ukrayna'nın ulaşması mümkündür. Geçtiğimiz bin gün içinde Ukrayna'nın çeşitli drone saldırılarıyla Moskova'nın sembolik iş merkezlerini ve hatta Kremlin'i bile hedef aldığı hatırlanmalı; Rusya'nın Kırım işgalinin sembolü olan Kırım Köprüsü bile

bu süreçte tahrip edilmişti. Rusya'nın yenilenen nükleer doktrini incelendiği zaman cevap olarak nükleer silah kullanımını gerektiren balistik füze saldırılarının SLBM, ICBM ve MRBM olarak listelendiğini düşünmek daha olasıdır. Yenilenen doktrinde balistik füzelerle ilgili net bir detay verilmemiş ancak sahip olduğu teknik özellikler göz önüne alınırsa ATACMS füzelerinin nükleer karşılık gerektiren balistik füzeler grubuna dahil olduğunu söylemek mümkün değildir. Nitekim Rusya da bu saldırılara nükleer olmayan balistik füzeler kullanarak cevap vermiştir.

Biden yönetiminin görevden ayrılmadan önce Trump'a Ukrayna'da çözülmesi daha zor bir miras bıraktığı söylenebilir.

Rusya'nın cephedeki stratejisini yakın tarihte değiştiren en önemli olay ise Mart 2024 seçimlerinden sonra içinde savunma bakanının da bulunduğu bir kabine değişikliği olmuştur. Yapılan değişiklikler kapsamında yeni savunma bakanı olarak Andrey Belousov seçilmiştir. Belousov sivil bürokrasiden gelen bir ekonomi mezunu olup sırasıyla ekonomik kalkınma bakan yardımcısı ve ekonomik kalkınma bakanı gibi görevlerde bulunmuş bir isimdir. Yani Rusya'nın yeni kabinesiyle birlikte cephede izlediği strateji –nükleer olmaktan çok– ekonomik alanda doğru planlama ve mümkün olduğunca kaynakları idareli kullanmaya dayanmaktadır. Güncellenen yeni nükleer doktrin bu stratejiyi değiştirmemektedir.

Savaşın başladığı ilk günden itibaren Batı bloku tarafından uygulanan yaptırımların başlıca hedeflerinden biri Rusya'yı uluslararası sistemde izole etmek olmuştur. Ancak geçtiğimiz ay Kazan'da düzenlenen 16. BRICS zirvesi ve bu zirveye 26 devlet başkanı ile BM Genel Sekre-

21 Emma Farge, "Russia Open to Any Ukraine Peace Talks If Trump Starts Them, Envoy Says", Reuters, 14 Kasım 2024.

ri Antonio Guterres'in katılımı, Rusya'nın uluslararası arenada yalnız kalmadığını göstermiştir. Öte yandan cephede Rusya'nın nükleer silah kullanarak bir çözüm araması durumundaysa uluslararası alandaki itibarını ciddi şekilde zedeleme riski oldukça yüksektir. Nükleer silahların kullanılması sadece Rusya'nın uluslararası imajını zedelemekle kalmaz aynı zamanda diğer ülkelerle olan stratejik ilişkilerini de olumsuz yönde etkileyebilir.

Eğer nükleer bir çatışma gerçekleşirse bunun özetle üç adımı olacağı düşünülebilir:

İlk adım, Rusya nükleer saldırı düzenlerse muhtemeldir ki ilk etapta Ukrayna içindeki bir bölgede askeri alanları kendisine hedef olarak seçecektir. İlk hareketin taktiksel nükleer füzelerle gerçekleştirilmesi muhtemeldir. Bu hareket Batı'ya gözdağı verme amaçlı bir hamle olabilir.

İkinci adım, NATO'nun nükleer silah kullanımına yanıt vermesidir. Ancak bu yanıtın Rusya'nın kullanacağı taktiksel nükleer silahlarla benzer şekilde olma olasılığı daha yüksek görünmektedir. Zira konvansiyonel bir saldırı durumunda çatışmanın hızla kontrolden çıkma riski bulunmaktadır. Bu nedenle NATO'nun çatışmayı ıtırmadık istememesi muhtemeldir.

Üçüncü adımda, eğer nükleer saldırılar artarak birbirini takip eder ve konvansiyonel bir savaşa dönüşürse, bu durum küresel bir nükleer savaşın patlak vermesini kaçınılmaz hale getirebilir. Böyle bir senaryoda milyarlarca insanın hayatını kaybetmesi ve dünya genelinde büyük bir çevresel tahribat sonucu gezegenin yaşanabilirliğinin ciddi şekilde tehlikeye girmesi olasılığı vardır.

Hem NATO hem de ABD karar alırken Rusya'nın nükleer kapasitesini her zaman göz önünde bulundurmalıdır. Rusya, dünyanın en büyük nükleer cephaneliklerinden birisine sahiptir. Kısa, orta ve uzun menzilli füze sistemleriyle her bölgeyi hedef alabilecek güçtedir. Ancak

Rusya savaşı kazanmak için büyük ölçekli nükleer silahlar yerine daha sınırlı etkili taktik nükleer silahlar kullanmayı da düşünebilir. Bu tür silahlar savaş alanında kullanılmak üzere tasarlanmış olup şehirleri değil stratejik askeri hedefleri vurabilir. Rusya'nın nükleer füze sistemlerini kullanması halinde NATO ve ABD, bu saldırıya yine nükleer olarak orantılı bir yanıt vereceğini belirtmiştir.²² Bu da Rusya'nın nükleer adım atmadan önce iki kez düşünmesini gerektirmekte zira karşı taraftan nükleer bir cevap alacağı kesindir.

Yenilenen doktrinle birlikte Rusya'nın nükleer silah kullanma olasılığı artmış ve nükleer silah kullanabileceği senaryolar genişletilmiş gibi görünmektedir. Ancak analiz edilen Rusya askeri doktrini ve Nükleer Caydırıcılık Alanında Rusya Federasyonu Devlet Politikasının Temelleri Hakkında başlıklı kararnamele, Rusya'nın nükleer silahlara yaklaşımının savunma temelli olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim Ukrayna'nın ATACMS füzelerini Rusya'ya karşı kullanması üzerine Rusya savaşta ilk kez balistik füzelerle karşılık vermiştir. Rusya'nın nükleer silahlar konusunda da benzer bir strateji izlenmesi olasıdır. Rusya nükleer silahları ilk kullanan taraf olmayı istemeyecek ancak Ukrayna'nın kullanması durumunda buna mutlaka karşılık verecektir.

SONUÇ

Rusya-Ukrayna savaşının başladığı 24 Şubat 2022'den bugüne bin günü aşan bir sürece tanık olunmuştur. Rusya'nın güncellenen nükleer doktrininde nükleer silahların yalnızca savunma amacıyla kullanılacağı vurgulanmıştır. Bu yaklaşım Rusya'nın nükleer caydırıcılığını sürdürürken

22 Todd Harrison, "NATO Must Respond to the Russian Nuclear Threat in Space", Center for Strategic and International Studies (CSIS), 30 Ekim 2024, <https://www.csis.org/analysis/nato-must-respond-russian-nuclear-threat-space>, (Erişim tarihi: 20 Kasım 2024).

yalnızca kendi varlığını ve toprak bütünlüğünü savunmak için son çare olarak nükleer silah kullanma hakkını saklı tuttuğu anlamına gelmektedir. Ancak 2024'te güncellenen doktrinde hem nükleer silah kullanımına yönelik koşullar genişletilmiş hem de yeni tehditler tanımlanmıştır.

Rusya'nın Sovyetler Birliği'nden beri halka açık olarak paylaştığı nükleer caydırıcılığı ilgilendiren stratejik belgeleri incelediğimizde karşımıza Moskova'nın nükleer silah kullanma politikasının temelini savunma amaçlı olduğu gerçeği çıkmaktadır. Rusya nükleer silahları cephede aktif kullanmak yerine bunların caydırıcılığı üzerinden politikalar geliştirmektedir. Buradan Rusya'nın asla nükleer silah kullanmayacağı anlamı da çıkmamalıdır. Rusya, nükleer silah kullanma kapasitesine sahip olsa da mevcut Moskova-Washington ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda, devletin varlığını ve stratejik hedeflerini tamamen ortadan kaldırmaya yönelik ciddi bir tehdit oluşmadıkça nükleer silahları kullanmaya başvuran ilk devlet olmayacaktır.

Güncel nükleer tehdit algısı yalnızca yenilenen nükleer doktrinle değil aynı zamanda Moskova-Washington ilişkilerinin kötüleşmesiyle de doğrudan bağlantılıdır. ABD'nin Ukrayna'ya sağladığı uzun menzilli silahlar ve ATACMS füzelerinin kullanımı Rusya tarafından ciddi bir tehdit olarak algılanmaktadır. Bu tür gelişmeler Rusya'nın nükleer caydırıcılığını daha agresif bir şekilde savunmasına yol açabilir. Özellikle ABD'nin nükleer silahları Ukrayna'ya tedarik etmesi Rusya'nın bu tehditleri daha fazla

önemsemesine ve cevaben nükleer tehditler savunmasına neden olabilir.

Eğer bir nükleer savaş patlak verirse bunun dünya çapında büyük felakete yol açacağı kesindir. Rusya'nın nükleer silah kullanma kararının askeri hedeflerin yanı sıra stratejik ilişkiler ve uluslararası prestij açısından da büyük etkileri olacaktır. Ayrıca Rusya'nın nükleer kapasitesinin dünyadaki diğer güçler tarafından da dikkatle değerlendirilmesi gerekecektir. Çünkü Rusya nükleer kapasitesinin büyüklüğü ve çeşitliliğiyle ciddi bir caydırıcılık gücüne sahiptir.

Rusya'nın nükleer doktrinindeki değişiklikler stratejik ittifaklar ve uluslararası ilişkiler üzerinde de önemli etkilere sahip olabilir. Özellikle Çin ile ilişkiler, BRICS ülkeleri ve diğer bölgesel ittifaklar çerçevesinde Rusya'nın nükleer gücünü nasıl konumlandıracağı önümüzdeki yıllarda küresel güvenlik stratejilerini şekillendirebilir. Ayrıca doktrindeki değişiklikler yalnızca savunma temelli bir stratejiyle sınırlı kalmayıp aynı zamanda askeri ve diplomatik stratejilerde de yeni hesaplamalar yapılmasını gerektirebilir.

Sonuç olarak Rusya'nın nükleer doktrinindeki değişiklikler dünya güvenliğini doğrudan etkileyebilecek ciddi sonuçlar doğurabilir. Nükleer caydırıcılık Rusya'nın dış politikası ve askeri stratejisinin merkezi bir unsuru olmaya ve bu doktrin uluslararası krizler ve tehditlere yanıt olarak şekillenmeye devam edecektir. Bu değişikliklerin özellikle Batı ile ilişkilerde ve küresel askeri stratejilerde uzun vadeli etkilerinin olacağı açıktır.

RUSYA'NIN DEĞİŞEN NÜKLEER DOKTRİNİ VE RUSYA-UKRAYNA SAVAŞINDA YENİ DÖNEM

MEHMET AKİF TEKE

SETA | ANALİZ

Rusya-Ukrayna savaşı uluslararası dengeleri sarsan bir kriz olmanın ötesinde nükleer caydırıcılığın sınırlarının yeniden çizildiği bir dönem olarak tarihe geçiyor. Bu analiz savaşın seyrini ve Rusya'nın 2024'te güncellenen nükleer doktrinini önceki stratejik belgelerle karşılaştırarak incelemektedir. Nükleer silahların potansiyel kullanımının yalnızca bir ülkenin kaderini değil tüm dünyanın barış ve güvenlik anlayışını kökten değiştirme riski taşıdığı gerçeği bu analizin merkezinde yer almaktadır. Ayrıca "Nükleer caydırıcılık ve bunun uluslararası ilişkiler üzerindeki etkisi modern savaşların geleceğini şekillendirecek bir araç mı yoksa geri dönülemez bir yıkımın başlangıcı mı olacak?" sorusuna da yanıt aranmaktadır.

Rusya'nın nükleer politikasında yaptığı değişiklikler yalnızca kendi topraklarını değil müttefiklerini de koruma anlayışını içerirken Belarus'a yönelik savunma taahhüdüyle uluslararası güvenlik algısını derinden etkilemektedir. ABD'nin Ukrayna'ya sağladığı uzun menzilli silahlar ve NATO'nun nükleer kapasitesini artırma planları Rusya'yı daha agresif bir caydırıcılık stratejisine itmektir. Ancak nükleer silahların bir kez kullanılmasının tüm taraflar için büyük bir felakete yol açabileceği de göz ardı edilemez bir gerçektir.

Bu analiz nükleer caydırıcılığın tarihi gelişiminden günümüzdeki yansımalarına kadar geniş bir perspektif sunarken Rusya-Ukrayna savaşının diplomatik, askeri ve stratejik boyutlarını kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Rusya'nın yenilenen nükleer doktrinine yönelik detaylı analizler bu doktrinin yalnızca Rusya'nın güvenliği üzerindeki etkilerini değil aynı zamanda küresel güvenlik dengelerine yaptığı müdahaleyi de gözler önüne sermektedir.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN • BRÜKSEL